

A környezetvédelmi termékdíj adóellenőrzések jelentősége, valamint a lebonyolításuk során tapasztalt gyakori hibák

A környezetvédelem napjaink egyik legégetőbb kérdése lett, hiszen olyan mértékeket öltenek a Föld szennyezettségi mutatói, ami már riasztó következményeket vet fel mind a mi, mind gyermekeink jövőjét illetően. A tudományos kutatások és tanulmányok bizonyítják, hogy e kicsiny országban sem megfelelő a környezettudatosság, valamint hogy a környezetvédelmi, vagy éppen a környezetszennyezési felelősséget sokan, sokféleképpen rázzák le magukról.

A társadalom életminőségének javulása, egészséges környezethez való jogának érvényesülése, az alapvető környezeti biztonság megléte, a globális klímaváltozás folyamatának mérséklése hosszú távon csak akkor biztosítható, ha a társadalmi és gazdasági fejlődés természeti örökségünk megőrzésével, természeti erőforrásaink védelmével és fenntartható, ésszerű használatával egységben valósul meg.

A felhalmozott tudás, szakmai tapasztalat, a környezet ügye iránti érzékenység és felelősség Magyarországon is arra kötelezte a zöldtárcát, hogy az ország jövője, a fenntartható fejlődés érdekében tudatosan konfliktusokat is vállaljon. Egy ilyen konfliktus-vállalás eredményeként született meg a környezetvédelem egyik jelentős jogszabálya a környezetvédelmi termékdíjról, továbbá egyes termékek környezetvédelmi termékdíjáról szóló 1995. évi LVI. törvény (továbbiakban: Kt.). Ez a gazdasági eszköz ösztönzi meghatározott anyagáramok tekintetében a hulladékok minél nagyobb arányú hasznosítását amellet, hogy forrásokat is teremtsen ezen feladatok végrehajtásához. Környezettudatos és jogszerű adózási magatartás esetén a termékdíjas szabályozás, mely az újrahasználatot és hasznosítást preferálja, az erőforrásokkal való tudatosabb gazdálkodásra és a megelőzésre helyezi a hangsúlyt, ezáltal csökken a lerakókra kerülő hulladékok mennyisége is.

A termékdíj a Kt. 3. § (5) bekezdése szerint adók módjára behajtható köztartozás, és mint ilyen, a harmadik országos import forgalomtól eltekintve az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény (továbbiakban: Art.) szerinti önadózással teljesíthető. A környezetvédelmi termékdíj-ellenőrzések legfontosabb célja az önadózás rendszerének működési sajátosságaiból ered, lefedi a jogszabályok előírásainak betartására irányuló folyamatos figyelmet, a megállapított adó helyességének kontrollját, a jogszabálysértések és a helytelenül megállapított adó feltárását.

Az adóellenőrzések feladata, hogy megvizsgálja az adópolitikai célok – jelen esetben a környezetszennyezés csökkentése – gyakorlati érvényesülését, valamint az adófizetési kötelezettség keletkezését. A termékdíj szakterületen a 2009. évben megkezdődő intenzív ellenőrzési tevékenység során közel 60 gazdálkodó vizsgálatát kezdték/kezdi meg a Vám- és Pénzügyőrség állományába tartozó ellenőrök.

Az ellenőrzések során volt néhány szembeűnő és olyan hiba, mely megfelelő körültekintéssel kiküszöbölhető lett volna. Ezekről ejtenénk néhány szót a következőkben.

Képviselő kérdésköre

Több esetben tapasztaltuk, hogy nem megfelelő az adózó képviselője. Ez főként a bevallások benyújtásával kapcsolatosan jelentős eljárási hiba. Az Art. szerint jogi személyt és jogi személyiséggel nem rendelkező egyéb szervezetet az adóhatóság előtt a rá vonatkozó szabályok szerint képviselői joggal rendelkező személy, a képviselői jogosultságát igazoló nagykorú alkalmazott, jogtanácsos, továbbá ügyvéd, ügyvédi iroda, európai közösségi jogász, adószakértő, okleveles adószakértő, adótanácsadó, könyvelő, számviteli, könyvviteli szolgáltatásra vagy adótanácsadásra jogosult gazdasági társaság, illetőleg egyéb szervezet alkalmazottja, tagja képviselheti.

Az adózó a képviselet ellátására az Art. szerint állandó vagy eseti meghatalmazást, megbízást adhat, azonban a Kt. 3. § (10) bekezdése alapján termékdíjas ügyben képviseletet csak állandó meghatalmazással, illetve megbízással rendelkező képviselő láthat el.

Fontos tudnivaló, hogy az állandó meghatalmazás, megbízás – a külön jogszabályban meghatározott feltételek teljesítésén túl – az adóhatóság előtti eljárásban kizárólag akkor érvényes, ha azt az adózó vagy képviselője az adóhatóság által rendszeresített formanyomtatványon a hatósághoz bejelenti. Lényeges, hogy az APEH gyakorlatától eltérően a képviselőt első alkalommal csak az adózó jelentheti be, és ennek megfelelően a vámhatóság illetékességét is nem a képviselő, hanem az adózó székhelye, illetve lakhelye alapozza meg.

Az adózó képviselőjét (vagy akár pénzügyi képviselőjét) a termékdíj vonatkozásában a KT09-BJ4 formanyomtatványon jelentheti be. Felmerül a kérdés, hogy mi a követendő eljárás, amennyiben a gazdálkodó az adókötelezettségeit elektronikus úton és formában teljesíti. Amennyiben nem a cégjegyzékben szereplő képviseletre jogosult rendelkezik EÜC (Egységes Ügyfél Címtár) regisztrációval, ebben az esetben az elektronikus küldésre jogosult személyre is a fentiek vonatkoznak.

Az adózó állandó meghatalmazásának, megbízásának visszavonását, felmondását haladéktalanul köteles bejelenteni az adóhatósághoz. A képviseleti jog keletkezése és megszűnése az adóhatósággal szemben az adóhatósághoz történő bejelentéstől hatályos. Amennyiben képviseleti joggal nem rendelkező személy nyújtja be a bevallást, úgy azt a hatóság érvénytelennek tekinti.

Itt érdemes megemlíteni, hogy 2011-től a termékdíjas ügyben eljáró képviselőnek az Art.-ben meghatározott követelményeken túl környezetvédelmi termékdíj ügyintéző szakképesítéssel is rendelkeznie kell, így a képviselt adózónak ezen végzettség meglétének ellenőrzésére is ügyelnie kell.

Bevallási gyakoriság

A gazdálkodók közül nem mindenki jár el körültekintően arra vonatkozóan, hogy az egyéb adónemek szerinti gyakorisággal nyújtsák be a termékdíjról szóló bevallásukat. Az Art. 1. számú melléklete szerint a az adózónak valamennyi adóról - az általános forgalmi adó, a társasági adó (adóelőleg) és a 31. § (2) bekezdés szerinti bevallás kivételével -, ha az adóévet megelőző második évben a nettó módon számított elszámolandó általános forgalmi adója vagy a nettó módon számított fogyasztási adója és jövedéki adója vagy a magánszemélyektől általa levont jövedelemadó-előleg vagy a magánszemélyektől általa levont jövedelemadó-előleg és jövedelemadó együttes összege a 10 millió forintot elérte havonta, ha a 4 millió forintot elérte negyedévenként bevallást tesz, míg a havi vagy évközi adóbevallásra nem kötelezett adózó valamennyi adóról a megállapításra előírt időszakonkénti részletezésben éves bevallást tesz. Amennyiben az adózó vagy képviselője bizonytalan a gyakoriságot illetően, írásban kérhet felvilágosítást az állami adóhatóságtól.

A problémát bonyolítja, hogy a bevallási gyakoriságra vonatkozó rendelkezések a közelmúltban többször változtak. 2007. december 31-ig háromféle (havi, negyedéves, éves) gyakoriság volt, míg 2008-ban az egyéb adónemek szerint éves bevallónak minősülő adózónak is negyedévente kellett bevallási kötelezettségének eleget tennie. A nagyszámú, egyébként éves adózónak minősülő gazdálkodó adminisztrációs terheinek csökkentése érdekében a Vám- és Pénzügyőrség a Kt. módosítása kapcsán kezdeményezte az éves bevallás gyakoriság visszaállítását, így 2009. január 1-jét követően ismét háromféle gyakorisággal lehet bevallani.

Több esetben fordult elő olyan eljárás is, hogy egy-egy adózó havi bevallóként teljesítette bevallási kötelezettségét, ám egy év elteltével „utánanézett”, és valójában negyedéves bevallási gyakoriság vonatkozott rá. Ilyen esetben a gazdálkodók élhetnek az önellenőrzési jogukkal, hiszen az Art. rendelkezései alapján az önadózás útján megállapított vagy megállapítani elmulasztott adót, adóalapot – az illeték kivételével – és a költségvetési támogatást az adózó helyesbítheti. Fontos megjegyezni, hogy a bevallások utólagos vizsgálatára irányuló ellenőrzés megkezdésétől – vagyis az ellenőrzésről szóló előzetes értesítés kézhezvételétől, illetve ha az adóhatóság az adózó előzetes értesítését mellőzi, a megbízólevél átvételétől – a vizsgálat alá vont adó és költségvetési támogatás – a vizsgált időszak tekintetében – önellenőrzéssel nem helyesbíthető.

Mentesség értelmezése

A termékdíj-ellenőrzések során tapasztaltunk olyan eseteket is, melyekben a jogi szabályozás az adott termékkörre vonatkozóan mentességi lehetőséget nyújt. A lehetőség akkor realizálódik, ha az adózó a területileg illetékes Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőséghez mentességre vonatkozó kérelmet terjeszt elő. Vagyis ez egy kérelemre indult eljárás. Ha valamely gazdálkodó nem rendelkezik a mentességről szóló határozattal, az adóhatósághoz benyújtandó bevallásában még akkor sem tüntethet fel ilyen „kedvezményt”, ha egyébként a mentességre okot adó feltételeket teljesítette.. Figyelemmel kell lenni mindezekon felül arra is, hogy a mentességi határozatban feltüntetett KT-kódokkal minden esetben azonos adattartalmú bevallást nyújtson be a gazdálkodó, illetve minden egyes bizonylaton és a nyilvántartásokban is a tarifaszámok egyezőségét mutassanak.

A kötelezettség keletkezésének időpontjára vonatkozó problémák

A rendszeresen visszatérő problémák között van jelen, hogy a kötelezettek nem az értékesítés, hanem a beszerzéseik után vallják be és fizetik meg a termékdíjat. Ez a szabályozás talán a közeljövőben változni fog a jobb nyomon követhetőség és nyilvántartási lehetőség miatt, ám addig fontos, hogy az értékesítést vegyék alapul az egyes adózók.

Nyilvántartások és egyéb mulasztások

A legfontosabb hiányosságokat a nyilvántartás(ok) vezetésében tapasztalták az ellenőrök. A hatályos szabályozás értelmében a termékdíj fizetési kötelezettség megállapításának alátámasztására a kötelezetteknek nyilvántartást kell vezetniük. A nyilvántartás(ok)ra nincs jogszabály által meghatározott kötött forma, ám néhány lényeges jellemzőjére kitérnek a rendelkezések. Amennyiben a gazdálkodó a hatályos számviteli előírások alapján a készletekről nem vezet évközben folyamatosan mennyiségi és értékbeni nyilvántartást, úgy egy külön nyilvántartással mindenképpen rendelkeznie kell, amennyiben termékdíjköteles termék gyártását, illetve forgalmazását végzi. Bonyolultabb a helyzet, ha egyutas, és többutas (újrahasználható) termékei is vannak, mert ebben az esetben ezeket külön nyilvántartásban kell szerepeltetnie. A többutas termékek visszagyűjtését is rögzíteni kell, hiszen ezzel is igazolja a gazdálkodó a többszöri forgalmazás tényét. A termékdíj visszaigénylésének lehetőségével élő adózóknak a környezetvédelmi termékdíjról, továbbá egyes termékek környezetvédelmi termékdíjáról szóló 1995. évi LVI. törvény végrehajtásáról szóló 10/1995. (IX.28.) KTM rendelet (továbbiakban: KTM rendelet) 5. számú mellékletében részletezett nyilvántartást kell vezetni. A fent említett KTM rendelet további előírásokat is tartalmaz a termékdíjas nyilvántartások adattartalmával kapcsolatosan.

Az ellenőrzések során tapasztaltak ellenőreink helytelen KT-kód alkalmazást, mennyiségi eltéréseket, az Art. 172. §-ban felsorolt mulasztásokat (nem megfelelő számlazáradékok feltüntetése, bejelentési kötelezettség elmulasztása stb.).

Általános tapasztalat, hogy a gazdálkodók az ellenőrzések lebonyolítása során együttműködésükkel hatékonyan segítették munkánkat, s mivel a kötelezettek, és így a termékdíjas rendszerben résztvevők köre napjainkban meglehetősen széles, ezen keresztül talán a környezetvédelem, a környezettudatosság is egy kicsit nagyobb teret kap a mindennapokban. Nem az adminisztrációs terhek miatt, hanem sokkal inkább, mert a jogi szabályozásokon keresztül a Magyarországon tevékenykedő gazdálkodók, vállalkozások vezetői, és alkalmazottai közvetlen kapcsolatban vannak a környezettudatos választási lehetőségek széles tárházával.

Mindannyiunk nevében reméljük, hogy élni is fognak a választási lehetőségek során adódó, a környezetünk számára is előnyösebb döntésekkel, s ezáltal hozzájárulnak a zöldtárca céljainak megvalósulásához is.

